

L' ART DEL PAGÉS

SECCIÓ DOTRINAL, AGRONÓMICA Y BIBLIOGRÁFICA.

Manifestació agrícola á Sant Feliu del Llobregat.

Hem rebut de nostre redactor corresponsal la següent ressenya:

Lo diumenje passat tingué lloch en lo Cassino de dita vila, la primera de las manifestacions que 's proposa efectúa l' Institut de Sant Isidro, sortintse de sas acostumadas formas, empleadas en lo decurs de sa existencia, cual fet aplaudim de totes veras, fiant ab los resultats que sas escursions poden donar á la agonitsant agricultura espanyola, encara que ab una poca de tardansa, pérque enteném que fetas avans de las sessions de la Lliga Agraria de Madrid, haurian sigut mes oportunas.

Formaban la Presidencia, lo Sr. Rius y Badía; tenint á la dreita lo Diputat provincial del districte Sr. Ricart; Sr. Puig de Galup y un altre Sr. A la esquerra, lo Sr. Alcalde de dita vila, altre Sr. que ignorem son nom, y lo Sr. Vergés.

Lo Saló estaba ple y es bastant gran.

Lo Sr. Rius souá la campana, comensant la sessió: en llengua catalana digué que l' Institut 'ls feya una visita, no de alegria sino mes be de dol, puix tenia per objecte posarlos en son coneixement, fent un parangó al efecte de guardas particulars, ab los actes que l' Insti-

tut practica, per que també com aquells vetlla, encar que quieta y pacíficament pels drets dels pagesos per que no se 'ls prenguin, y per lo tant expresá los propósitos que 'l guian, dient que tenia escrita una exposició que aviat se llegiria demanant al President dels poders públichs per medi de dita exposició, los remeys necessaris pera la salvació de la agricultura, esperant se servirian firmarla cuants vulguessin, ab lo fi de manifestar unitat de opinions, lo major número possible dels perjudicats.

Exposició que no resenyarém porque es ja coneguda per haber sigut llegida en altre reunió de dit Institut.

Una vegada llegida, se aixecá lo Sr. Ricart, y féu un rahonat discurs ab atinadas observacions adecuadas al asunto sobre lo lliure cambi y proteccionisme, alabant los propósitos del Institut per sa resolució, que fou aplaudit. Se aixecá també enseguida lo Sr. Verjés, y ab la gravetat propia de son caràcter, manifestá que com altre dels propietaris del Llobregat, se veyá en lo cas de dir als reunits, la situació angustiosa perquè passa avuy la agricultura, que pot dirse data de primers de aquet sigle pero que jamay tant angustiosa com are; avans se perdía, digué, una cullita cada cinch anys, ara una per altra, avans veniam bé los fruyts que 'ns donaba la terra, ara no vé ningú á comprarlos, avans las costums eran més económicas, are son mes caras y es també causa que necesitém mes diners y altres manifestacions conegudas y repetidas, recomanant la conveniencia de fer un esfors de voluntat nosaltres mateixos pera contenir los gastos en lo possible, enumerant varios fets, aconsellant evitá lo caciquisme dels Alcaldes, y terminá incitant al Institut per los camins de la major activitat; y per tant lloable discurs fou molt aplaudit. Per últim se aixecá lo Sr. Roca de 'n mitx de la reunió y ab un entusiasme gran feu patent la generalitat dels mals que sufreix la agricultura, demostrantlos palpablement y que si

en alguns paratges digué se deya era degut á son atrás rutinari, no era aixís en lo Llobregat perquè hi havia medis é inteligencia, y apesar de aqueixas circumstancies no podia viures, que era precis unir-se essent molt convenient, perquè aisladament rés pot conseguirse, recomenant al Institut no parés en trevallá activament perquè se obtingan mes resultats; y se'l aplaudí fortment.

Per fi lo Sr. Rius, proposá la formació de una comissió permanent á la cual podran dirigir-se los pobles del Llobregat y se aprobá la que forman las següents personas: S. Feliu, Sr. Ricart; Molins de Rey, Sr. Roca; Esplugas, Sr. Campreciós (a) Carbonell; Hospitalet Sr. Oliveras; Sant Joan, Sr. Canalias.

Tal fou en resúm la manifestació agrícola á San Feliu de Llobregat.

Alguns párrafos d' una carta interessant.

De la eminent escriptora D. Emilia Pardo Bazán publicuém alguns párrafos d' una enérgica y molt ben sentida comunicació que dita Sra. ha enviat al Sr. President de la Lliga Agraria de Madrid, Sr. D. Adolf Bayo.

Molt Sr. meu y antich amich.

Aviat cumplirá un sigle que Espanya correguent detrás de las llibertats políticas, se deixa enredar cada vegada mes en lo problema económic, y, pera seguir á la fantástica Dulcinea, desconeix á la honrada Aldonza Lorenzo. Cada dia 's desperten los ciutadans ab un dret mes en lo Códich fonamental y ab una pesseta méns en la butxaca. Funestas teorías económicas, en-

llassadas ab las políticas y socials, entregan nostra agricultura y nostra industria, lligadas de peus y mans, á la concurrencia y á la lley del mes fort, y la inercia dels uns y la culpable tolerancia dels altres ván aixamplant la ferida per la qual nos aném dessangrant.

Si algunas provincias mes adelantadas é industriosas no desmayan en la lluyta per la existencia y donan un exemple d'energía y previsió, que las restants deurian imitar, altres regións que sols vihen de la agricultura y bestiar, y no demanan á la terra or, sino lo manteniment indispensable, se trovan faltas fins de lo necessari pera no morirse de fam, del miserable caldo de llegúm, del pá de blat de moro, y entre la mort y la emigració, esculleixen aquesta.

Ningú mes sobri y sufert que 'l gallego, ningú menys cobdiçió, digas lo que 's vulla; ningú tan resignat. Un sentiment poderós y sagrat tanca son ánima; la estimació á la terra que 'l vegé náixer. Que li treguin tot, enhorabona; pero déixeuli la facultat de respirar sos aires, de dormir á la mateixa llar que aixoplugá á sos avis. Los que aixó sabém, los que coneixém á fons la condició de la rassa galaica, nos horroritzariam considerant la quantitat d'amargura, dolor y desesperació que representa son Exodo, comparable al dels pobles primitius.

Tot quant se diga no arriba á la realitat. Cada mes surten de Galicia, millars d'homens; pobles enters quedan sense cap varó, ab sols aquellas *viudas de vius* quals tristesas cantá la musa regional; llargas extensions de terrenó son abandonadas per los parcers, que deixan posada la clau en lo pany de sa mísera caseta ó barraca y se 'n ván ab lo fardet penjat en lo bastó, sense tornar los ulls enrera

De que li han servit al pagés nostras convulsions políticas? De subjectarlo á un complicat régimen feudal en que tots los drets senyorials son posats en planta per l'odiat *caciqué* que porta en sa destra los favors del diputat y en sa sinistra lo recárrech, la causa criminal, la presó, la multa, la vexació y la tiranía en totas sas formas, exercida á la complacent sombra de la lley. Ván y venen governs; passa y 's muda tot; pero aixó sols no s'acaba: al contrari, creix, s'aixampla, se consolida y cau com llosa sepulcral sobre 'l pit de la població

rural, que sols coneix nostres vicissituds històriques en lo augment creixent de las contribucions y tributs.

Se li ofereixen al ciutadà llibertats tan sòlidas y nutritivas com la de la consciencia, y á ningú se li ha ocorregut lliurar-lo del secretari de son Ajuntament. Se li otorga lo dret de votar y també 'l de morir-se de inanició.

. No arribarém may á entendre que pera las classes pobres lo greu es la vida real, lo important las ventatjas sérias y positives d' una bona administració? Y, no es encara mes expressiva que la protesta armada, lo crit y l' incendi, eixa suprema y muda rebelió de tot una rassa deixant sas llars, espolsantse la pols de son calsat y entregant al fisci lo cadavre de la terra assassinada lentament per éll?

Després de la campanya de nostre sabi Feijóo, quedan encare quantitat d' *erros comuns* que 'l poble admet y la malicia sosté. Entre aquestos s' hi conta lo del *pà barato* y 'l del antagonisme entre los interressos del propietari y 'l masover.

Ofendria la ilustració de V. si m' extengués en refutarlas; ni á qué? Parlin los fets, los irrefragables fets. Lo blat y 'l morresch se venen á pérdua; la carn en alguns punts á deu céntims lliura, y Galicia 's mort y 'l pobres fugen d' ella; com las ratas del barco náufrech. Lo propietari no treu de sas terras lo precís pera contribucions y conreu, y 'l masover se mort ó se 'n vá. No es possible, en un pays de propietat tan partida, que 'l conflicte agrícola no siga mortal pera totes las classes; y si 'l propietari de fincas rústicas se veu reduhit á la miseria, la propietat urbana, la industria, las arts, tenen que sufrir de retop las consecuencias d' aquesta general desventura.

Senyala lo clamoreig general dos remeys pera tan terrible mal: rebaixa de contribucions y reforma aranzelaria: pietat y amparo, justicia y protecció. ¡Que aviat s' escriu! ¡Cuantas vegadas s' haurá escrit! ¡Y que sorts á aquesta queixa desesperada los que portan en las orellas lo rúm rúm de las estérils lluytas del Parlament, ó 'l tap de cera que, com Ulises, s' han posat pera no sentir lo ¡ay! de la agonía de la pàtria!

EMILIA PARDO BAZÁN.

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

Cultiu del sumach (roldó) en Sicilia.

(Extracte d' un estudi de Mr. Giuseppe Juzenga)

VII.

Condicions de l' era.—Terra de l' era barrejada al sumach.—Sumach en pols.—Sumach pera embalar.—Residuos ó grausas.

L' era pera 'l sumach deu esser de distintas condicions que la destinada pera 'ls cereals.

Per aquestos se busca 'l vent, per que 'l grà per son propi pes cau á terra, pero ab lo sumach succeheix lo contrari, la part mes interessant de la planta es al mateix temps la mes lleugera y per lo tant l' era deu estar abrigada dels vents y exposada al sol. Deu esser perfectament plana y piconada pera evitar que 's bárreji sa terra al sumach. La tolerancia del comers es de 5 p.º en un sumach de bona calitat, pero tan prompte la barreja aumenta los preus baixan considerablement, aixís com si disminueix del tipo dit del 5 p.º s' elevan sens dificultat. Aixó obliga á que 's procuri construir las eras encayronadas pera obviar eixos inconvenients, lo qual no 'ns cansarém jamay de recomenar.

L' operació del batrer y neteja del sumach s' efectuará en las horas de mes calor del dia, á fi de que la fulla trobantse absolutament seca, se separi mes facilment de las brancas. Aquesta operació s' efectua millor ab lo trill que ab los peus de las caballerias com ordinariament se fá.

Lo sumach aixís trillat en estat de perfecta sequedat y en plé mitj dia se reduheix á fullas picadas á trosos y se venen pera esser moltas y convertidas en polvo y del qual son nom comercial es *sumach en pols*.

Si pel contrari, se vol produhir la calitat especial del sumach en fullas ó comercialment sumach pera embalar, lo método de bátrerlo es diferent.

Estés lo sumach en l' era no deu estar allavors completament sec, sino conservar un poch d' humitat, escullintse pera bátrerlo, no ja al mitx dia, sino al dematí. Las fullas 's desprenen aixís senceras y deixan sobra la branca un petit residuo que se separa luego per medi de una segona batuda feta al cop del sol y que produheix lo sumach en pols.

Deu tenirse present que 'l producto d' aquesta segona batuda está completament barrejat de *peciolos* ó quas de la fulla y que no dona mes que un producto casi desprovist de cualitats químicas y poch vendible. Los sicilians lo denominan ab lo nom de *gammuzza* (grausas.)

Al vendrers lo sumach pera embalar, los productors fan sempre que son comprador los prengui al mateix preu la proporció corresponent de grausas; condició precisa.

Ab lo sumach en pols no se acostuma igual condició, pero las grausas son sempre barrejadas totas al producto despres de batudas per segona vegada pera que se reduixin a petits fragments y se confonguin ab la massa general.

Es molt convenient que las eras pera batre lo sumach estigan provehidas no solament de trills, forcas, etc; si que també d' un cert número d' encerats pera garantir d' una pluja imprevista la fulla, que s' evita aixís de posarla en pilas ó munts.

Per la traducció: RICART GINEBREDÀ Y RIERA.

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRICOLAS.

¡GRANS PROSPERITATS!!—En la provincia de Cuenca s' han embargat aquest any 16.000 fincas.—En Alicante 44.000.—En Lugo 6.000.—En Búrgos se troban amenassats de apremi 10 000 families per falta en lo pago de cédulas personals.—En Cádiz 30.000.—En Catalunya se paran las fábricas.—En Almería se embarga als pagesos fins la paella.—En Valladolid continúan moguts los jornaleros per falta de treball.—Los propietarios y jornaleros d' Aragón se trovan en la ruina y en la miseria.—Y de diferentes puntos d' Espanya surten milers de families ab direcció al extranjer ó a las repúblicas de América, porque la existencia se 'ls fa impossible en la mare pàtria.

Que tal? Que 'ls sembla á Vs. aquest cuadro?

Pero no s' espantin, que ja lo Sr. Cánovas ha pronunciat un altre discurs, y ha promés que tot ho arreglará.

N' obstant, ha confessat que la Hissenda está molt pitjor que en 1868. Ha dit també que lo govern fusionista no te rumbo fixo en la qüestió económica, es á dir, que no sap lo que s' hi pesca.

Si no tinguessim memoria podriam creure que lo Sr. Cánovas 'ns anava á treure de la espantosa crisis que atravessa Espanya, pero, no recordan nostres llegidors que fa ja tretze anys se presentá com lo salvador de nostres mals? Anys y panys ha tingut la ocasió pera posar en práctica lo que avuy 'ns ofereix desde la oposició.

Idéntichs oferiments feren los fusionistas y fán avuy los reformistas.

Resúm; la malaltia es de tal gravetat, que no la poden curar ni Cánovas, ni Sagastas, ni Romero Robledos.

¿Qui la curará donchs?

Aixó 's queda en lo pap.

Regalo.—De la importantíssima y recomanable casa de D. Basili Miret, que poseheix en Tarragona sa principal, tenint establertas en aquesta ciutat, Reus y primeras de Espanya diferents sucursals dels rams á que vé dedicantse ab notable zel sobre **Maquinaria Agrícola, Industrial y Vinícola**; hem rebut un calendari pera l' any prop-venent 1888, *gran format* americà, que agraphim moltíssim, puix á mes de sa utilitat com á tal, reuneix la circumstancia, molt estimable en los temps que corrém, de contenir anécdotas sumament morals.

Societat mútua de defensa contra la filoxera.—Ab aquest títol hem rebut, de nostre subscriptor y colaborador, D. Emili Pascual, del Bruch, un reglament que te per objecte lo que vé clarament espressat en son nom, sentint que la falta de espay, nos privi de publicarlo, com haguera desitjat en altre cas. No obstant, estém disposats á ensenyarlo á tots aquells que ho desitjin.

Es molt llohabla la conducta observada per lo Sr. Pascual en un assumpto de tanta transcendencia.

CALENDARI FILOXÉRICH.

DESEMBRE.

Estat del paràssit.—Vida latent dels *raicicolas* adormits en las arrels y del ou d' hivern amagat dessota l' escorxa, sobre la fusta.

Investigacions dels Périts.—Lo descobriment del ou d' hivern pot donar algunas indicacions.

Operacions y tractaments.—Arrancar, si hi ha lloch durant tot l' hivern ó tractament d' hivern, específichs soterranis, verinosos ó d' altre mena, *preventius* aéreos, unturas ó altres fins al mes de Mars si n' hi ha necessitat.

IMPRENTA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, MOLAS, 31.—BARCELONA.